

Prijímateľ:	MyMamy, oz
Názov projektu ITMS:	Slovensko bez násilia páchaného na ženách
Aktivita:	Správa z realizácie prieskumu

Dotazník o informovanosti verejnosti o násilí páchanom na ženách

Dotazníkový prieskum sme v rámci projektu Slovensko bez násilia páchaného na ženách realizovali v mesiacoch jún 2016 a september 2016 a opätovne v marci a apríli 2017. Dotazníky sme distribuovali v okresoch Prešov, Liptovský Mikuláš a Nitra ako súčasť preventívnych stretnutí na stredných školách.

Pri koncipovaní prieskumu sme si určili skúmanú vzorku – študentov a študentky stredných škôl, a to z dvoch dôvodov. Prvým dôvodom bol fakt, že dotazníkový prieskum v tejto oblasti sme potrebovali opakovať aj na konci projektu tak, aby bola skúmaná vzorka totožná. Študenti 2. a 3. ročníka stredných škôl túto našu podmienku spĺňali. Druhým dôvodom výberu tejto vzorky je aspekt prevencie, orientovaný na odstránenie a elimináciu rodových stereotypov. Diskusné stretnutia s mladými ľuďmi na stredných školách boli zamerané na elimináciu rodových stereotypov, šírenie myšlienky rodovej rovnosti, ako aj na prevenciu násilia páchaného na ženách a iných negatívnych spoločenských javov.

V rámci realizácie aktivity sme nadviazali spoluprácu s 10 strednými školami z okresov Prešov, Liptovský Mikuláš a Nitra. Konkrétne stredné školy si vybrali MyMamy, o.z., Centrum Slniečko a Women Institute Slovakia samostatne.

Na stretnutiach sa v prvom kole zúčastnilo viac študentov, a to aj napriek tomu, že dotazník bol aj v druhom kole realizovaný v tých istých triedach ako po prvýkrát. Množstvo študentov však bolo v tom čase na praxi alebo, keďže niekde prebiehali stretnutia počas maturitného týždňa starších spolužiakov, sa študenti jednoducho do školy nedostavili.

Pri vyhodnocovaní sme sa rozhodli brať do úvahy 2 hľadiská, a to pohlavie jednotlivých respondentov a charakter sídla, v ktorom žijú a v ktorom vyrastali. Tieto hľadiská berieme do úvahy s ohľadom na mýty, ktoré sa k nim v rámci témy násilia páchaného na ženách a rodovú rovnosť viažu. Ďalším poznatkom tohto dotazníka by malo byť zistenie, či v súčasnej vysoko technickej a informačne presýtenej dobe, kedy sú informácie dostupné rôznymi spôsobmi sa dá ešte uvažovať o prisudzovaní istých názorov skupinám na základe vyššie spomenutých charakteristík.

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“ – „A home must be a safe place for everybody“

Prieskumu sa zúčastnilo spolu 496 študentov a študentiek v prvom kole a 325 študentov a študentiek v druhom kole.

- Rozdelenie respondentov podľa pohlavia

	muži	ženy
1. Dotazník	210	286
2. Dotazník	114	211

- Rozdelenie respondentov podľa charakteru bydliska

	mesto	obec
1. Dotazník	217	279
2. Dotazník	184	141

V rámci prvej anketovej otázky „S násilím páchaným na ženách som sa stretol/ stretla...“ sme chceli zistiť mieru citlivosti študentov na prípady násilia páchaného na ženách a to, či s týmito prípadmi majú osobnú skúsenosť, resp. či sa s témou stretli aspoň prostredníctvom médií. Nazdávame sa, že skôr, ako zohľadňovanie bydliska je v tomto prípade dôležitejšia a najmä výpovednejšia príslušnosť k jednotlivým pohlaviam.

V prvom dotazníku zodpovedalo na túto otázku až 3,81% chlapcov, že sa s násilím páchaným na ženách stretli priamo vo svojej rodine, oproti tomu z dievčat odpovedalo kladne 1,05%. Najvyššie percento chlapcov sa stretlo s témou násilia páchaného na ženách v médiách (14,76%), naopak, až 11,9% opýtaných chlapcov sa s touto témou nestretlo nikdy. Aj dievčatá sa v najvyššej miere stretli s témou násilia práve v médiách – kladne odpovedalo 15,73% opýtaných. Nikdy sa s ňou nestretlo 11,19% opýtaných dievčat. Najčastejšou odpoveďou u chlapcov a zhodne aj u dievčat bola kombinácia odpovedí 3 (v médiách) a 4 (na internete) – tieto možnosti označilo až 16,19% chlapcov a 27,27% dievčat.

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“ – „A home must be a safe place for everybody“

Čo sa týka vyhodnotenia v poradí druhého realizovaného dotazníka, predpokladáme jemne skreslenie výsledkov, pretože vzorka nebola úplne homogénna - v triedach chýbalo spolu až 171 žiakov, teda 34,48%. Aj v druhom dotazníku však bola najviac zastúpená kombinácia odpovedí 3 a 4, teda médiá a internet, a to pri chlapcoch u 18,42% odpovedajúcich a pri dievčatách u 14,69% študentiek.

V rámci druhej otázky – „**Aké druhy násilia páchaného na ženách poznáte?**“ - sme sa zamerali na druhy násilia, ktoré študenti reflektujú. Už počas našich predchádzajúcich prevenčných stretnutí na rôznych školách, ale aj s inými skupinami sme si všimli zaujímavý fenomén – množstvo ľudí považuje za sexuálne násilie napríklad znásilnenie, no nevedomujú si, že aj v rámci partnerského vzťahu môže byť niečo také ako neželaný sexuálny styk prítomný (a už vôbec ho nevyhodnocujú ako násilný čin). Okrem toho mnohým z nich nie je známy pojem ekonomické násilie a už vôbec nie to, čo všetko sa pod ním dá rozumieť. Túto otázku sme sa rozhodli vyhodnocovať opäť z hľadiska príslušnosti k pohlaviu.

Najviac, až 47,14% chlapcov si pri krúžkovaní odpovedí uvedomovalo, že niektorá forma násilia nebýva osamotená – označili, že poznajú fyzické, psychické i sexuálne násilie. Existenciu všetkých štyroch druhov z vymenovaných (fyzické, psychické, sexuálne, ekonomické) zaškrtilo 15,24% študentov. Zaujímavé boli tie dotazníky, v ktorých bola označená len jedna z vymenovaných foriem – fyzické (6,67%), psychické (0,95%), sexuálne (5,71%) či len ekonomické násilie (0,95%). Pri realizácii druhého dotazníka sa osamotene vyskytlo len už sexuálne násilie (2,63%), ostatné formy sa samostatne nevyskytovali. Najfrekvencovanejšou odpoveďou bol zhodne výskyt tých istých troch foriem násilia ako v prvom dotazníku (fyzické, psychické, sexuálne); túto trojkombináciu označilo až 56,14% opýtaných študentov.

Dievčatá zhodne identifikovali existenciu viacerých druhov násilia – opäť išlo o fyzické, psychické a sexuálne násilie, ktoré označilo v prvom dotazníku 52,10% opýtaných. V porovnaní s chlapcami dievčatá zaškrtili existenciu samostatných foriem o trochu častejšie, konkrétne fyzické násilie označilo 9,09%, psychické 2,45%, sexuálne 6,64% a ekonomické násilie 0,35% opýtaných študentiek. Všetky 4 formy označilo 9,44% z nich. Pri realizácii druhého dotazníka označilo všetky 4 uvedené druhy 16,59% dievčat, 35,55% neoznačilo ekonomické násilie ako druh násilia, 17,54% študentiek pozná len fyzické a psychické násilie.

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“ – „A home must be a safe place for everybody“

Na odpovede na otázku na príčiny násilia páchaného na ženách - „**Aké sú podľa vás príčiny násilia páchaného na ženách?**“ - sme sa pozreli z hľadiska bydliska opýtaných, z praxe totiž reflektujeme, že nazeranie na príčiny sa môžu v mestách a v obciach do istej miery odlišovať.

Jednotlivé možnosti boli samostatne označené v oboch dotazníkoch v zanedbateľných počtoch. Jediný výrazne viac prítomný je názor, že príčinou NPnŽ sú alkohol a drogy – označili to v 12,90% študenti z miest a v 11,11% prípadov študenti z obcí (v prvom dotazníku). V druhom dotazníku sa tento názor objavil menej krát – v 7,07% odpovedí (mestá) a 0,71% (obce).

Jedinú „správnu“ odpoveď, teda odpoveď, že príčinou násilia páchaného na ženách je nerovnomerné postavenie mužov a žien v spoločnosti označili študenti nasledovne: 1,84% (mesto, 1. dotazník), 0,72% (obec, 1. dotazník) a 3,26% (mesto, 2. dotazník). Táto odpoveď sa samostatne pri druhej ankete u respondentov žijúcich v obciach nevyskytla už vôbec.

V prvom dotazníku sa pri študentoch žijúcich v mestách najčastejšie vyskytol názor, že príčinami NPnŽ je kombinácia alkoholizmu a drog s psychickým ochorením páchatel'ov (13,36%). Pri študentoch pochádzajúcich z obcí bola táto kombinácia tiež najvýraznejšie zastúpená (15,77%). Pri realizácii opakovaného zisťovania názorov študentov na túto otázku bola u študentov v mestách najviac prítomná kombinácia príčin alkohol a drogy + dlhodobé partnerské nezhody (7,07%), študenti z obcí označovali najviac trojkombináciu nezamestnanosti, alkoholu a drog a dlhodobých partnerských nezhôd (19,15%).

Odpovede na otázku, aké výroky zo štyroch uvedených možno násiliu páchanému na ženách priradiť sme sa rozhodli hodnotiť kvantitatívne, vyššie spomenuté hľadiská podľa nás odpovede jednotlivých študentov neovplyvnili. Opýtaní mali k začiatku vety **Násilie páchané na ženách je ...**“ priradiť jednu alebo niekoľko z uvedených možností (A: porušenie ľudských práv, B: bežná prax v mnohých rodinách, C: jav, týkajúci sa skôr staršej generácie, v modernej spoločnosti už nie taký častý, D: j jav, ktorý sa vyskytuje viac v sociálne slabšej vrstve). Až 71,77% študentov označilo, že ide o porušovanie ľudských práv. Druhá najviac sa vyskytujúca bola odpoveď, že ide o porušenie ľudských práv, ktoré je však vo väčšej miere prítomné v sociálne slabšej vrstve (14,52%). Ostatné odpovede sa vyskytli v oboch dotazníkoch v zanedbateľnom počte prípadov.

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“ – „A home must be a safe place for everybody“

Piata otázka sa zaoberala dôvodmi, pre ktoré ženy od partnera neodídu a v násilnom vzťahu zotrúvajú – „**Prečo žena podľa vás od násilného partnera neodíde?**“. V prvom z realizovaných dotazníkov sa u študentov, ktorí pochádzajú z miest najčastejšie vyskytla odpoveď, hovoriaca o emocionálnej závislosti partnerky (20,28%). 29,75% študentov pochádzajúcich z obcí považovala za dôvod, pre ktorý je ochotná žena v partnerstve s násilníkom zostať, jej zodpovednosť za rodinu. Kombináciu všetkých 3 z uvedených možností, ktoré sú dôvodmi, pre ktoré žena z takéhoto vzťahu neodíde (emocionálna závislosť, zodpovednosť za rodinu a ekonomickú závislosť na partnerovi) označilo 9,68% študentov pochádzajúcich z mesta a 10,04% študentov pochádzajúcich z obcí. Najčastejšie sa však zhodne u oboch skupín študentov vyskytoval názor, ktorý kombinoval odpoveď č. 1 a č. 3 (emocionálna i ekonomická závislosť); odpovedalo tak 17,7% študentov z miest a 18,64% študentov z obcí.

V rámci opakovania dotazníka po určitom období sa výskyt odpovedí jemne pozmenil, snád najpodstatnejšie však pre nás je, že odpoveď, že žene násilie zo strany partnera nevedí, označilo opäť len mizivé percento opýtaných (1,63% - mesto, 0% - obec). Z jednotlivých odpovedí sa najviac vyskytovala odpoveď, hovoriaca o zodpovednosti za rodinu (18,48% - mesto a 39,72% - obec). V rámci kombinácií jednotlivých odpovedí sa opäť zhodne najčastejšie vyskytovala kombinácia ekonomickej závislosti od partnera a zodpovednosti za rodinu (16,30% opýtaných z mesta a 27,66% opýtaných z obcí).

Ak sa na odpovede na túto otázku pozrieme z hľadiska pohlavia odpovedajúcich, rozličnosť odpovedí je ešte zanedbateľnejšia. V rámci prvého dotazníka chlapci najčastejšie označili odpoveď, že žena od partnera neodíde pre jej zodpovednosť za rodinu (20%). Zároveň len jeden z opýtaných označil, že žene násilie nevedí. Dievčatá tiež považovali za najčastejší dôvod jej zotrúvania zodpovednosť za rodinu (28,67%). Čo sa týka kombinácií jednotlivých dôvodov, všetky tri legitímne dôvody, prečo neodísť označilo 10,48% chlapcov a 9,09% dievčat.

V druhom dotazníku sa u oboch pohlaví opäť najčastejšie vyskytovala odpoveď, hovoriaca o zodpovednosti ženy za rodinu (16,67% chlapci, 20,85% dievčat). Kombináciu všetkých troch legitímnych dôvodov označilo 16,67% chlapcov, najčastejšie označovali ekonomickú závislosť a zodpovednosť za rodinu (21,93%). Dievčatá označili kombináciu všetkých dôvodov v 13,27% dotazníkoch, aj ony najčastejšie identifikovali ekonomickú závislosť a zodpovednosť za rodinu ako dôvody, pre ktoré žena v násilnom vzťahu ostáva (20,85%).

Nazdávame sa, že táto odpoveď snád najlepšie dokumentuje, že rozdielnosti v názoroch mladých, študujúcich chlapcov a dievčat sa stierajú a v súčasnosti začína byť irrelevantné aj to, odkiaľ pochádzajú. Ich názory sú formovateľné a mysle otvorené, preto sa nazdávame, že realizovať na školách prevenčné stretnutia má zmysel. O témy, s ktorými sa v rámci štúdia bežne nestretávajú,

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“ – „A home must be a safe place for everybody“

majú záujem, a to najmä vtedy, ak sú im podané atraktívnym spôsobom, ideálne aj s prítomnou kazuistikou na lepšie vysvetlenie jednotlivých pojmov, tém, skutočností... Je veľmi účinné, ak sú takéto prevenčné stretnutia realizované lektormi a lektorkami, ktorí majú s danou témou aj praktickú skúsenosť a vedia v tejto skupine mladých ľudí vyvolať záujem práve popismi obrazov z praxe.

Prostredníctvom poslednej otázky sme chceli zistiť, či majú študenti prehľad, na koho sa obrátiť, ak by sa s násilím v párových vzťahoch niekedy vo svojom užšom či širšom okolí stretli.

12,92% opýtaných by sa obrátilo na políciu, 0,62% na zdravotnícke zariadenia, zhodne 0,62% opýtaných by pomoc hľadalo na súde, 1,85% študentov by hľadalo pomoc medzi mimovládnyimi organizáciami, jeden opýtaný by sa obrátil na Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Oveľa frekventovanejšie boli opäť kombinácie jednotlivých inštitúcií, najčastejšie sa vyskytovala odpoveď, podľa ktorej by sa opýtaní s prosbou o pomoc obrátili na políciu alebo na súd (12,62%).

Dotazníkov, ktoré hovorili o tom, že pomoc by opýtaní hľadali medzi predstaviteľmi pomocných profesií, bolo neúrekom, čo len podporuje názor, že aj ich členovia sa musia v téme násilia páchaného na ženách vzdelávať. Nie je totiž dôležité iba to, aby sa naša spoločnosť stala na túto formu porušovania ľudských práv citlivejšou, ale aj o to, aby ak niekto tento trestný čin zaznamená a rozhodne sa situáciu riešiť, našlo sa dosť odborníkov, ktorí by vedeli podať adekvátnu pomoc a podporu.

„Domov musí byť bezpečné miesto pre všetkých“ – „A home must be a safe place for everybody“